SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 2. aprila 2009 *

V zadevi C-83/08,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Thüringer Finanzgericht (Nemčija) z odločbo z dne 28. novembra 2007, ki je prispela na Sodišče 25. februarja 2008, v postopku

Glückauf Brauerei GmbH

proti

Hauptzollamt Erfurt,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, T. von Danwitz, sodnik, R. Silva de Lapuerta, sodnica, E. Juhász in G. Arestis (poročevalec), sodnika,

* Jezik postopka: nemščina.

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 18. decembra 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Glückauf Brauerei GmbH H. Deiters, odvetnik, in J. Werner, davčni svetovalec in revizor,

– za grško vlado O. Patsopoulou, S. Alexandriou in I. Pouli, zastopnice,

– za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in C. Guerra Santos, zastopnika,

– za Komisijo Evropskih skupnosti W. Mölls, zastopnik,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(2) Direktive Sveta 92/83/EGS z dne 19. oktobra 1992 o uskladitvi strukture trošarin za alkohol in alkoholne pijače (UL L 316, str. 21).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Glückauf Brauerei GmbH (v nadaljevanju: Glückauf), družbo nemškega prava, in Hauptzollamt Erfurt (v nadaljevanju: Hauptzollamt), ker je ta zavrnil obdavčitev te družbe z nižjo trošarinsko stopnjo za pivo.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V skladu s tretjo uvodno izjavo Direktive 92/83 „je zaradi pravilnega delovanja notranjega trga treba določiti skupne opredelitve za vse zadevne izdelke“.

4 V sedmi uvodni izjavi te direktive je navedeno, da je v primeru piva, proizvedenega v malih neodvisnih pivovarnah, in etilnega alkohola, proizvedenega v majhnih žganjarnah, treba poiskati skupne rešitve, ki državam članicam omogočijo, da te izdelke obdavčijo s trošarino po nižji stopnji.

5 V sedemnajsti uvodni izjavi te direktive je navedeno, da kadar države članice lahko obdavčujejo po nižjih stopnjah, to ne sme povzročiti izkrivljanja konkurence na notranjem trgu.

6 Člen 4 Direktive 92/83 določa:

„1. Države članice lahko pivo, ki ga varijo neodvisne male pivovarne, obdavčijo po nižjih trošarinskih stopnjah, ki se lahko razlikujejo glede na letno proizvodnjo navedenih pivovarn skladno z naslednjimi omejitvami:

– po nižjih stopnjah se ne obdavči podjetij, ki letno proizvedejo več kot 200.000 hl piva,

– nižje stopnje, ki so lahko pod najnižjo, ne smejo pa biti več kot 50 % nižje od standardne nacionalne trošarinske stopnje.

2. Za namen nižjih stopenj izraz ‚neodvisna mala pivovarna' pomeni pivovarno, ki je pravno in ekonomsko neodvisna od katere koli druge pivovarne, uporablja prostore, ki so fizično ločeni od prostorov katere koli druge pivovarne in nima licence. Kadar pa dve

ali več malih pivovarn sodeluje in njihova skupna letna proizvodnja ne presega 200.000 hl, se te pivovarne lahko obravnava kot eno neodvisno malo pivovarno.

3. Države članice zagotovijo, da se vse nižje trošarinske stopnje, ki jih lahko uvedejo, uporabljajo enako za pivo, ki ga na njihovo ozemlje dobavijo neodvisne male pivovarne iz drugih držav članic. Zlasti morajo zagotoviti, da je vsaka posamezna dobava iz drugih držav članic vedno obremenjena popolnoma enako kot nacionalna dobava."

Nacionalna ureditev

7 Člen 4 Direktive 92/83 je bil v nemško pravo prenesen s členom 2 zakona o obdavčitvi piva (Biersteuergesetz) z dne 21. decembra 1992 (BGBl. 1992 I, str. 2150, v nadaljevanju: BierStG), in sicer tako:

„[…]

2. Z odstopanjem od odstavka 1 se stopnja obdavčenja za piva, proizvedena s postopkom varjenja v neodvisnih pivovarnah, katerih letna proizvodnja je manjša od 200.000 hl, zniža na vsakih 1000 hl. […]

3. Za neodvisno pivovarno se šteje pivovarna, ki je pravno in ekonomsko neodvisna od katere koli druge pivovarne, uporablja prostore, ki so fizično ločeni od prostorov katere koli druge pivovarne in za varjenje piva nima licence. […]

4. Pivovarne, ki so odvisne druga od druge in katerih skupna letna proizvodnja ne presega 200.000 hl, se lahko za obdavčitev z nižjo stopnjo obravnavajo kot ena pivovarna.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

8 Družba Glückauf, družba z omejeno odgovornostjo, se ukvarja s pivovarstvom. Iz stališč, ki so bila predložena Sodišču, izhaja, da njena letna proizvodnja piva ne presega 200.000 hl.

9 Leta 2005 sta imeli delež v družbi Glückauf med drugim družba avstrijskega prava Menz Beratungs- und Beteiligungs GmbH (v nadaljevanju: Menz), in sicer v višini 3 %, in družba nemškega prava Innstadt Brauerei AG (v nadaljevanju: Innstadt) kot večinska družbenica, in sicer v višini 48 %. Ti družbi sta tako imeli skupaj 51-odstotni delež družbe Glückauf.

10 Poleg tega sta imeli delež v družbi Innstadt med drugim družba avstrijskega prava Ottakringer Brauerei AG (v nadaljevanju: Ottakringer), in sicer v višini 49 %, in družba

Menz, in sicer v višini 30,7 %. S. Menz je bil hkrati predsednik upravnega odbora družbe Ottakringer ter družbenik in poslovodja družbe Menz.

11 Matična družba družbe Ottakringer in njen večinski delničar je bila družba avstrijskega prava Getränke Holding AG. Približno 81-odstotni delež sta v njej imeli družini Wenckheim (približno 65 %) in Menz (približno 16 %). V skladu s statutom družbe Ottakringer je imel v primeru enakega števila glasov obeh članov uprave, in sicer C. Wenckheima in S. Menza, odločilni glas predsednik uprave, to je S. Menz.

12 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je bila družba Innstadt kot pridruženo podjetje vključena v konsolidirane računovodske izkaze družbe Ottakringer v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP) in avstrijskim trgovinskim zakonikom ter da ima 48-odstotni delež v družbi Glückauf.

13 Ni sporno, da v obdobju iz postopka v glavni stvari družbi Innstadt in Ottakringer, katerih skupna letna proizvodnja piva je presegala 200.000 hl, na trgu nista nastopali z družbo Glückauf. Med temi pivovarnami ni bilo omejevalnih sporazumov o določanju cen, licenčnih pogodb ali sporazumov o prenosu dobička. Prav tako so bile nesporno prisotne na različnih regionalnih trgih z različnimi kupci in različnimi vrstami pijač. Ta podjetja tudi nikoli niso skupaj izvedla oglaševalske akcije.

14 Hauptzollamt je družbo Glückauf najprej opredelil kot pivovarno, ki je neodvisna od družb Innstadt in Ottakringer, in jo v skladu s členom 2(2) BierStG obdavčil z nižjo trošarinsko stopnjo za pivo. Vendar je Hauptzollamt po ugotovitvi, da je od leta 2001

družba Menz imela v družbi Glückauf delež v višini 3 %, presodil, da je bila družba Glückauf ekonomsko odvisna od družbe Ottakringer, in je z odločbo o ponovni odmeri od nje zahteval razliko med zneskom nižje trošarinske stopnje in zneskom standardne trošarinske stopnje.

15 Družba Glückauf je po neuspešnem ugovoru zoper navedeno ponovno odmero vložila tožbo pri Thüringer Finanzgericht. Zatrjevala je, da bi moralo biti merilo ekonomske neodvisnosti razlagano v zvezi z ciljem, ki mu sledi Direktiva 92/83, in ravnanjem zadevnih družb na trgu. Obstoj ekonomske odvisnosti bi namreč v obravnavanem primeru lahko bil ugotovljen le, če so se družbe, ki so povezane prek skupne udeležbe tretjega, na trgu pojavljale in delovale kot eno podjetje.

16 Thüringer Finanzgericht želi izvedeti, ali je zavrnitev Hauptzollamt, da bi uporabil nižjo trošarinsko stopnjo, ki jo določa člen 2(3) BierStG, v skladu s členom 4 Direktive 92/83. Po mnenju tega sodišča noben družbenik družbe Glückauf neposredno nima večine njenih glasovalnih pravic niti ne more, v skladu s pogodbenimi določili, odločilno vplivati nanjo. Domnevna odvisnost, ki jo navaja Hauptzollamt, naj bi obstajala le zaradi udeležbe tretjega, tako da naj bi bilo v obravnavanem primeru upoštevno le merilo ekonomske odvisnosti.

17 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je navedeno merilo upoštevano, kadar obstajajo osebne vezi brez neposredne udeležbe, ki dajejo tretjemu možnost posredovanja pri odločitvah pivovarne. V zvezi s tem navaja, da razlaga pojma neodvisnosti, ki bi se omejevala le na analizo ravnanja pivovarn na trgu, ne more zadostovati. Ker lahko po mnenju predložitvenega sodišča vezi odvisnosti med različnimi pivovarnami izhajajo ne le iz ekonomskih, temveč tudi iz pravnih struktur, bi bilo treba preučiti skupni učinek meril pravne in ekonomske neodvisnosti.

18 V teh okoliščinah je Thüringer Finanzgericht prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba značilnosti pravne in ekonomske neodvisnosti iz člena 4(1) Direktive Sveta 92/83[…] pri uporabi nižjih trošarinskih stopenj glede na uvodne izjave Direktive razumeti tako, da se ekonomska odvisnost sicer pravno neodvisnih pivovarn domneva samo takrat, ko zadevne pivovarne ne morejo nastopati brez medsebojnega vplivanja kot konkurenti na trgu, ali za neizpolnitev merila neodvisnosti zadošča že dejanska možnost vplivanja na gospodarsko dejavnost pivovarn?“

Vprašanje za predhodno odločanje

19 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba za uporabo nižje trošarinske stopnje za pivo pogoj, določen v členu 4(2) Direktive 92/83, v skladu s katerim mora biti pivovarna pravno in ekonomsko neodvisna od katere koli druge pivovarne, razlagati tako, da se merilo ekonomske neodvisnosti med pravno neodvisnimi pivovarnami nanaša le na ravnanje teh pivovarn na trgu, ali tako, da to merilo ni več izpolnjeno, kadar ima neka oseba možnost *de facto* vplivati na poslovne dejavnosti navedenih pivovarn.

20 Za odgovor na postavljeno vprašanje je treba pojem pivovarne, ki je „pravno in ekonomsko neodvisna od katere koli druge pivovarne“, preučiti v smislu člena 4(2) Direktive 92/83.

21 Najprej je treba opozoriti, da iz tretje uvodne izjave in naslova Direktive 92/83 izhaja, da je njen cilj – zaradi zagotovitve pravilnega delovanja notranjega trga – določiti skupne opredelitve za vse zadevne izdelke in spada v okvir politike usklajevanja strukture trošarin za alkohol in alkoholne pijače. Da bi zagotovili enotno uporabo te direktive, mora biti razlaga njenih pojmov neodvisna in mora temeljiti na besedilu zadevnih določb ter na ciljih, ki jim sledi navedena direktiva (glej po analogiji sodbi z dne 1. aprila 2004 v zadevi Deutsche See-Bestattungs-Genossenschaft, C-389/02, Recueil, str. I-3537, točka 19, in z dne 30. marca 2006 v zadevi Smits-Koolhoven, C-495/04, ZOdl., str. I-3129, točka 17).

22 V skladu s členom 4(1) Direktive 92/83 lahko države članice po nižjih trošarinskih stopnjah obdavčijo pivo, ki ga varijo neodvisne male pivovarne, ki letno ne proizvedejo več kot 200.000 hl piva, če te znižane stopnje niso več kot 50 % nižje od standardne nacionalne trošarinske stopnje.

23 Odstavek 2 člena 4 določa, da je neodvisna mala pivovarna pivovarna, ki je pravno in ekonomsko neodvisna od katere koli druge pivovarne, uporablja prostore, ki so fizično ločeni od prostorov katere koli druge pivovarne, in nima licence. V tej določbi je tudi navedeno, da se lahko, kadar dve ali več malih pivovarn sodeluje in njihova skupna letna proizvodnja ne presega 200.000 hl, te pivovarne obravnavajo kot ena neodvisna mala pivovarna.

24 Iz besedila člena 4 Direktive 92/83 tako izhaja, da mora pivovarna, ki želi biti upravičena do nižje trošarinske stopnje za pivo, izpolnjevati dva pogoja, in sicer količinski pogoj

v zvezi z njeno največjo letno proizvodnjo in kakovostni pogoj v zvezi z njeno neodvisnostjo od katere koli druge pivovarne.

25 V skladu s sedmo in sedemnajsto uvodno izjavo Direktive 92/83 je njen cilj v zvezi s pivom, proizvedenim v malih neodvisnih pivovarnah, sprejetje skupnih rešitev, ki bi državam članicam omogočile, da te izdelke obdavčijo s trošarino po nižji stopnji in se hkrati izogniti temu, da bi znižane stopnje povzročile izkrivljanje konkurence na notranjem trgu.

26 Iz tega izhaja, da se želi Direktiva 92/83 izogniti temu, da bi bila korist od takega znižanja trošarine odobrena pivovarnam, katerih velikost in zmogljivost proizvodnje bi lahko bili vir izkrivljanja na notranjem trgu. V teh okoliščinah je namen meril pravne in ekonomske neodvisnosti, ki jih določa člen 4(2) te direktive, zagotoviti, da vsaka oblika ekonomske ali pravne odvisnosti med pivovarnami izključuje davčno ugodnost, to je znižano trošarinsko stopnjo za pivo.

27 Zato se v tej določbi glede na cilj, ki mu sledi Direktiva 92/83, zahteva, da so male pivovarne, katerih letna proizvodnja piva je manjša od 200.000 hl, resnično neodvisne od katere koli druge pivovarne glede svoje pravne in ekonomske strukture ter strukture proizvodnje, kadar uporabljajo prostore, ki so fizično ločeni od prostorov katere koli druge pivovarne, in nimajo licence.

28 V tem kontekstu pojem „pivovarna, ki je pravno in ekonomsko neodvisna od katere koli druge pivovarne“ v smislu člena 4(2) Direktive 92/83 zahteva preverjanje, ali med zadevnimi pivovarnami obstaja razmerje pravne odvisnosti, zlasti na ravni njihovega upravljanja ali na ravni lastništva deležev ali glasovalnih pravic, ali celo razmerje

ekonomske odvisnosti, ki lahko vpliva na sposobnost navedenih pivovarn, da samostojno sprejemajo poslovne odločitve.

29 Dodati je treba, da je namen merila neodvisnosti zagotoviti, da ta nižja trošarinska stopnja resnično koristi pivovarnam, ki so prikrajšane zaradi velikosti, in ne tistim, ki pripadajo skupini. V teh okoliščinah je treba, da bi se za uporabo člena 4(2) Direktive 92/83 upoštevale le pivovarne, ki so dejansko pravno in ekonomsko neodvisne, paziti, da se pogoj neodvisnosti ne bi obšel iz čisto formalnih razlogov in zlasti zaradi pravnih konstruktov med različnimi malimi, domnevno neodvisnimi pivovarnami, ki bi v resnici sestavljale gospodarsko skupino, katere proizvodnja bi presegala omejitve, določene v členu 4 Direktive 92/83 (glej po analogiji sodbo z dne 29. aprila 2004 v zadevi Italija proti Komisiji, C-91/01, Recueil, str. I-4355, točka 50).

30 V postopku v glavni stvari nacionalno sodišče izhaja iz premise, da je družba Glückauf pravno neodvisna od katere koli druge pivovarne, predvsem od družb Innstadt, Ottakringer in Menz. Z vprašanjem želi izvedeti, ali presoja merila ekonomske odvisnosti temelji samo na dejanskem ravnanju zadevnih pivovarn na trgu, ali pa, nasprotno, dejstvo, da lahko ista oseba vpliva na poslovne dejavnosti navedenih pivovarn, zadostuje za ugotovitev neupoštevanja tega ekonomskega merila.

31 V zvezi s tem se pojem „ekonomska neodvisnost“ v smislu člena 4(2) Direktive 92/83 nanaša na – kot izhaja iz točke 28 te sodbe in kot je poudarila Komisija v svojih pisnih stališčih – sposobnost zadevne pivovarne, da samostojno sprejema poslovne odločitve.

32 Predložitveno sodišče v postopku v glavni stvari pojasnjuje, da ima S. Menz, ki ima poslovodstvena pooblastila v družbah Ottakringer in Menz, možnost vplivati na

poslovno politiko družbe Glückauf prek družb Innstadt, Ottakringer in Menz. Po mnenju tega sodišča ima namreč S. Menz ob upoštevanju strukture deležev v teh različnih pivovarnah in ureditve glasovalnih pravic v družbi Ottakringer, čeprav nima neposrednega deleža v družbi Glückauf, *de facto* možnost vplivati na njene poslovne dejavnosti in lahko vpliva na usklajevanje interesov ter sprejemanje odločitev med njo, družbo Innstadt in družbo Ottakringer.

33 Položaj, kot je ta v postopku v glavni stvari, v katerem so med različnimi pivovarnami strukturne povezave v smislu udeležbe ter glasovalnih pravic in ki vodi do tega, da ima ista oseba, ki opravlja vodstvene naloge v več zadevnih pivovarnah, možnost neodvisno od svojega dejanskega ravnanja vplivati na sprejemanje poslovnih odločitev teh pivovarn, izključuje, da bi se te pivovarne lahko štele za ekonomsko neodvisne druga od druge v smislu člena 4(2) Direktive 92/83.

34 Ker po navedbah predložitvenega sodišča družbi Innstadt in Ottakringer proizvedeta letno več kot 200.000 hl piva, bi se s podelitvijo ugodnosti nižje trošarinske stopnje za pivo kršil pogoj v zvezi s količino letno proizvedenega piva, ki ga določa člen 4(1) navedene direktive.

35 V zvezi z morebitnim vplivom ravnanja zadevnih pivovarn na trgu, da bi se ugotovila njihova ekonomska neodvisnost, je treba spet poudariti, po eni strani, da se člen 4(2) Direktive 92/83 nanaša na pravne in ekonomske strukture pivovarn, ne da bi se izrecno skliceval na njihovo ravnanje na trgu. Po drugi strani, kot je ugotovila Komisija, prisotnost pivovarn iz postopka v glavni stvari na različnih trgih z različnimi vrstami izdelkov ne omogoča ugotovitve o obstoju ekonomske neodvisnosti med navedenimi pivovarnami, saj bi ta okoliščina namreč nasprotno lahko izhajala iz načrtne strategije, sprejete na ravni skupine, da bi se izognili notranji konkurenci med njimi ali jo zmanjšali.

36 Ob upoštevanju navedenega je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(2) Direktive 92/83 razlagati tako, da položaj, v katerem so med različnimi pivovarnami strukturne povezave v smislu udeležbe ter glasovalnih pravic in ki vodi do tega, da ima ista oseba, ki opravlja vodstvene naloge v več zadevnih pivovarnah, možnost neodvisno od svojega dejanskega ravnanja vplivati na sprejemanje poslovnih odločitev teh pivovarn, izključuje, da bi se te pivovarne lahko štele za ekonomsko neodvisne druga od druge.

Stroški

37 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 4(2) Direktive Sveta 92/83/EGS z dne 19. oktobra 1992 o uskladitvi strukture trošarin za alkohol in alkoholne pijače je treba razlagati tako, da položaj, v katerem so med različnimi pivovarnami strukturne povezave v smislu udeležbe ter glasovalnih pravic in ki vodi do tega, da ima ista oseba, ki opravlja vodstvene naloge v več zadevnih pivovarnah, možnost neodvisno od svojega dejanskega ravnanja vplivati na sprejemanje poslovnih odločitev teh pivovarn, izključuje, da bi se te pivovarne lahko štele za ekonomsko neodvisne druga od druge.

Podpisi